

Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (prvá komora)

z 25. novembra 2020 *

[Znenie opravené uznesením z 20. januára 2021]

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Ochrana spotrebiteľa – Nekalé podmienky v spotrebiteľských zmluvách – Smernica 93/13/EHS – Dôsledky konštatovania nekalej povahy podmienky – Nahradenie nekalej podmienky – Spôsob výpočtu variabilnej úrokovej sadzby – Prípustnosť – Odkaz strán na vyjednávania“

Vo veci C-269/19,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Curtea de Apel Cluj (Odvolací súd Kluž, Rumunsko) z 27. februára 2019 a doručený Súdnemu dvoru 29. marca 2019, ktorý súvisí s konaním:

Banca B. SA

proti

A.A.A.,

SÚDNY DVOR (prvá komora),

v zložení: predseda prvej komory J.-C. Bonichot, sudcovia L. Bay Larsen, C. Toader, M. Safjan a N. Jääskinen (spravodajca),

generálny advokát: G. Pitruzzella,

tajomník: A. Calot Escobar,

so zreteľom na písomnú časť konania a po výzve adresovanej účastníkom konania vo veci samej a oprávneným subjektom uvedeným v článku 23 Štatútu Súdneho dvora Európskej únie odpovedať písomne na otázky položené Súdnym dvorom,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

- Banca B. SA, v zastúpení: R. Trăilescu, I.-C. Șerban, D. Cristea a E. Tudose, avocați,
- A.A.A., v zastúpení: C. Neamț, avocată,

[Opravené uznesením z 20. januára 2021]

* Jazyk konania: rumunčina.

- rumunská vláda, v zastúpení: pôvodne C.-R. Canțăr, E. Gane, O.-C. Ichim a L. Lițu, neskôr E. Gane, O.-C. Ichim a L. Lițu, splnomocnení zástupcovia,
- vláda Spojeného kráľovstva, v zastúpení: Z. Lavery a S. Brandon, splnomocnení zástupcovia, za právnej pomoci A. Howard, barrister,

[Opravené uznesením z 20. januára 2021]

- Európska komisia, v zastúpení: C. Gheorghiu a N. Ruiz García, splnomocnení zástupcovia,

so zreteľom na rozhodnutie prijaté po vypočutí generálneho advokáta, že vec bude prejednaná bez jeho návrhov,

vyhlásil tento

Rozsudok

- 1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 6 ods. 1 smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách (Ú. v. ES L 95, 1993, s. 29; Mim. vyd. 15/002, s. 288).
- 2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi bankovou inštitúciou Banca B. SA a A.A.A a vo veci údajnej nekalosti povahy a absolútnej neplatnosti viacerých podmienok uvedených v zmluve o úvere týkajúcej sa poskytnutia osobného úveru, ktorú A.A.A. uzavrel s touto inštitúciou.

Právny rámec

Právo Únie

- 3 Z dvadsiateho štvrtého odôvodnenia smernice 93/13 vyplýva, že súdy alebo správne orgány členských štátov musia mať k dispozícii primerané a účinné prostriedky na zabránenie ďalšieho uplatňovania nekalých podmienok v zmluvách.
- 4 Článok 3 ods. 1 tejto smernice stanovuje:
„Zmluvná podmienka, ktorá nebola individuálne dohodnutá sa považuje za nekalú, ak napriek požiadavke dôvery [dobrej viery – *neoficiálny preklad*] spôsobí značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach strán vzniknutých na základe zmluvy, ku škode spotrebiteľa.“
- 5 Podľa článku 6 ods. 1 uvedenej smernice:
„Členské štáty zabezpečia, aby nekalé podmienky použité v zmluvách uzatvorených so spotrebiteľom zo strany predajcu alebo dodávateľa podľa ich vnútroštátneho práva, neboli záväzné pre spotrebiteľa a aby zmluva bola podľa týchto podmienok naďalej záväzná pre strany, ak je jej ďalšia existencia možná bez nekalých podmienok.“
- 6 Článok 7 ods. 1 tejto istej smernice stanovuje:
„Členské štáty zabezpečia, aby v záujme spotrebiteľov a subjektov hospodárskej súťaže existovali primerané a účinné prostriedky, ktoré by zabránili súvisl[é]mu uplatňovaniu nekalých podmienok v zmluvách uzatvorených so spotrebiteľmi zo strany predajcov alebo dodávateľov.“

Rumunské právo

- 7 Legea nr. 193/2000 privind clauzele abuzive din contractele încheiate între profesioniști și consumatori (zákon č. 193/2000 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách, ďalej len „zákon č. 193/2000“) preberá do rumunského práva smernicu 93/13.
- 8 V súlade s ustanoveniami článku 6 zákona č. 193/2000 nekalé podmienky, ktoré sú zahrnuté do zmluvy, a zistené buď osobne, alebo prostredníctvom zákonom splnomocnených orgánov, nevyvolávajú voči spotrebiteľovi účinky a zmluva pokračuje so súhlasom spotrebiteľa len vtedy, ak je to ešte možné aj po odstránení uvedených podmienok.
- 9 Podľa článku 7 uvedeného zákona, ak zmluva nemôže vyvolávať účinky po odstránení podmienok považovaných za nekalé, spotrebiteľ má právo odstúpiť od zmluvy a prípadne sa môže domáhať náhrady škody.
- 10 Článok 9c Ordonanța Guvernului nr. 21/1992 privind protecția consumatorilor (nariadenie vlády č. 21/1992 o ochrane spotrebiteľov), zavedený článkom II bodom 9 Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 174/2008 (mimoriadne nariadenie vlády č. 174/2008), stanovuje, že v rámci spotrebiteľských zmlúv sú poskytovatelia finančných služieb povinní dodržiavať tieto pravidlá uvedené v písmene g):

„na zmluvy o úvere s variabilnou úrokovou sadzbou sa uplatňujú tieto pravidlá:

1. zmena úrokovej sadzby musí byť nezávislá od vôle poskytovateľa finančných služieb a musí sa odvíjať od pohybov overiteľných referenčných indexov uvedených v zmluve alebo legislatívnych zmien, ktoré ukladajú takúto zmenu,
2. úroková sadzba sa môže meniť v závislosti od referenčnej sadzby poskytovateľa finančných služieb pod podmienkou, že táto sadzba je jednotná pre všetky finančné produkty určené fyzickým osobám ponúkaným predmetným hospodárskym subjektom a že nebude zvýšená nad určitú zmluvne stanovenú úroveň.“

Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

- 11 Dňa 5. júna 2007 A.A.A. uzavrel zmluvu o úvere týkajúcu sa poskytnutia osobnej pôžičky s bankovou inštitúciou Banca B. Táto zmluva bola zabezpečená hypotékou v prvom rade vo výške 182 222 eur, z ktorej 179 000 eur zodpovedalo osobnému úveru nazývanému „Maxicredit“ s pevnou úrokovou sadzbou počas jedného roka a 3 222 eur zodpovedalo provízií za poskytnutie tohto úveru na obdobie 300 mesiacov.
- 12 Z návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že na uvedenú zmluvu sa uplatňovali tieto zmluvné podmienky:
- článok 5 predmetnej zmluvy o úvere stanovoval ročnú úrokovú sadzbu vo výške 7,4 % za prvý rok úveru a následne aktuálnu úrokovú sadzbu zodpovedajúcu variabilnej referenčnej sadzbe zverejnenej vyvesením v priestoroch bankovej inštitúcie zvýšenej o 1,5 percentuálneho bodu,
 - podľa článku 2.6 všeobecných podmienok poskytnutia úveru pripojených k tejto zmluve sa počas trvania úveru mohla aktuálna úroková sadzba zmeniť v závislosti od vývoja „jednotnej dlhovej služby klienta“ voči tejto inštitúcii,

- podľa článku 2.10 písm. a) týchto všeobecných podmienok mohla banková inštitúcia počas trvania úveru zmeniť úrokovú sadzbu bez súhlasu klienta, a to v závislosti od nákladov na financovanie úveru, pričom nová úroková sadzba sa uplatňovala odo dňa zmeny zostatku úveru; zmena pohyblivej úrokovej sadzby viedla k prepočítaniu dlžných úrokov,
 - podľa článku 2.10 písm. b) uvedených všeobecných podmienok v prípade úverov s variabilnou úrokovou sadzbou určenou v závislosti od referenčného indexu LIBOR alebo Euribor, sa úroková sadzba mohla líšiť podľa vývoja tohto indexu,
 - podľa článku 2.11 tých istých všeobecných podmienok bola nová úroková sadzba, ktorá sa prehodnocovala každých šesť mesiacov, zverejnená vyvesením v priestoroch bankovej inštitúcie odo dňa uplatnenia zmeny, a úroková sadzba, ktorá z toho vyplynula, sa uplatnila na zostatok úveru existujúci ku dňu zmeny,
 - v prípade úverových liniek sa dlžník dozvedel o zmene ročnej úrokovej sadzby, ako aj o aktualizovanom splátkovom kalendári doporučeným listom s doručenkou alebo výpisom z účtu, ktorý mu bude bezplatne odovzdaný pri priehradkách bankovej inštitúcie,
 - ak dlžník v dôsledku zmeny úrokovej sadzby touto inštitúciou nesplatil zostatok úveru a s ním súvisiace úroky v lehote 10 dní odo dňa, keď sa o zmene dozvedel, predpokladalo sa, že prijal novú úrokovú sadzbu.
- 13 Dňa 9. júna 2017 A.A.A. podal žalobu proti bankovej inštitúcii Banca B. na Tribunalul Specializat Cluj (Špecializovaný súd Kluž, Rumunsko), ktorou sa domáhal určenia nekalej povahy, a teda absolútnej neplatnosti podmienok predmetnej zmluvy o úvere týkajúcich sa variabilnej úrokovej sadzby a v dôsledku toho zrušenia splátkového kalendáru určeného na základe týchto podmienok. Ďalej navrhol, aby tento súd uložil žalovanej povinnosť zmeniť uvedené podmienky a uložil jej povinnosť vrátiť preplatok vyplývajúci z konštatovania nekalej povahy týchto podmienok. A.A.A. pred uvedeným súdom najmä tvrdil, že predmetné podmienky umožňovali bankovej inštitúcii Banca B. svojvoľne zmeniť výšku tejto sadzby, čím došlo k poškodeniu jeho oprávnených záujmov ako spotrebiteľa.
- 14 Rozsudkom z 23. januára 2018 uvedený súd čiastočne vyhovel žalobe A.A.A. Konkrétne konštatoval čiastočnú absolútnu neplatnosť podmienky uvedenej v článku 5 predmetnej zmluvy o úvere, pokiaľ ide o mechanizmus určenia variabilnej úrokovej sadzby, podľa ktorej aktuálna úroková sadzba zodpovedá variabilnej referenčnej sadzbe uvedenej v priestoroch bankovej inštitúcie, ako aj článku 2.6, článku 2.10 písm. a) a článku 2.11, ktoré sú uvedené v bode 12 tohto rozsudku. Absolútna neplatnosť ustanovenia uvedeného v článku 2.10 písm. b) uvedenej zmluvy bola konštatovaná v rozsahu, v akom banková inštitúcia mala iba možnosť, a nie povinnosť upraviť variabilnú úrokovú sadzbu v závislosti od referenčných indexov uvedených v zmluve, teda LIBOR alebo Euribor.
- 15 Okrem toho bolo bankovej inštitúcii Banca B. uložené, aby spresnila obsah podmienky týkajúcej sa úrokov predmetnej zmluvy o úvere tak, že podľa inštrukcií uvedeného súdu vymedzí zložky a výšku týchto úrokov. Na jednej strane marža stanovená v článku 5 zmluvy mala byť stanovená na 1,5 percentuálneho bodu zvýšeného o šesťmesačný index Euribor. Na druhej strane spôsob zmeny úrokovej sadzby mal závisieť výlučne od šesťmesačného referenčného indexu Euribor s pevnou maržou bankovej inštitúcie, ktorá mohla byť zmenená len na základe písomnej dohody zmluvných strán, takže zmena úrokovej sadzby závisela od zmien šesťmesačného indexu Euribor.
- 16 Podľa Tribunalul Specializat Cluj (Špecializovaný súd Kluž) by odstránenie podmienky, ktorá priznáva bankovej inštitúcii výlučné právo kontrolovať mechanizmus úpravy variabilnej úrokovej sadzby bez spresnenia dôsledkov tohto konštatovania, v praxi viedlo k zmene zmluvy v tom zmysle, že úroková sadzba by bola stanovená na úrovni, ktorá bola uplatniteľná počas prvého roku úveru. Takáto situácia by bola mimoriadne priaznivá pre predajcu alebo dodávateľa a akékoľvek vyjednávanie o tejto otázke medzi zmluvnými stranami by bolo zbytočné. Okrem toho tento súd uviedol, že stanovenie pevnej

úrokovej sadzby by predstavovalo zmenu zmluvy v rozpore s dohodou zmluvných strán, ktoré vzájomne dojednali variabilnú úrokovú sadzbu, ako aj s ustanoveniami článku 969 Občianskeho zákonníka, ktoré zakotvujú dodržiavanie zmluvných záväzkov (*pacta sunt servanda*).

- 17 Keďže navyše pri uzavretí predmetnej zmluvy o úvere neexistovala vnútroštátna právna úprava upravujúca určenie úrokovej sadzby v zmluvách o úvere zabezpečenom hypotekárnym záložným právom, Tribunalul Specializat Cluj (Špecializovaný súd Kluž) analogicky uplatnil právne ustanovenia uvedené v bode 10 tohto rozsudku týkajúce sa spôsobov určenia úrokovej sadzby, ktoré sa v prejednávanej veci neuplatňovali *ratione temporis*.
- 18 Dňa 15. októbra 2018 Banca B. podala proti tomuto rozsudku odvolanie na Curtea de Apel Cluj (Odvolací súd Kluž, Rumunsko), ktorý podal návrh na začatie prejudiciálneho konania.
- 19 Pred týmto súdom Banca B. v podstate tvrdí, že prvostupňový súd zmenil spôsob výpočtu predmetnej úrokovej sadzby za celé obdobie úveru, čím nerešpektoval vôľu zmluvných strán pri uzavretí predmetnej úverovej zmluvy. Týmto rozhodnutím prekročil právomoci súdnej moci a nerešpektoval nedávnu judikatúru Súdneho dvora. Banca B. tiež tvrdí, že prvostupňový súd nesprávne založil svoje rozhodnutie na ustanoveniach, ktoré neboli v čase uzavretia tejto zmluvy účinné.
- 20 Vnútroštátny súd uvádza, že rumunské súdy vykladali a uplatňovali článok 6 zákona č. 193/2000, ktorým sa do rumunského práva preberá článok 6 smernice 93/13, rôzne, a to najmä pokiaľ ide o určenie dôsledkov konštatovania nekalej povahy podmienok, ktoré definujú mechanizmus určenia variabilnej úrokovej sadzby na základe netransparentných kritérií.
- 21 Keďže zmluva o úvere, ktorú spotrebiteľ uzatvoril s predajcom alebo dodávateľom, nemôže právne existovať, ak tento podnikateľ stratí právo účtovať úroky, sa časť súdov domnieva, že stranám zmluvy prináleží rokovať v dobrej viere, skutočne a efektívne o podmienke týkajúcej sa spôsobu stanovenia úrokovej sadzby tak, aby zmluva, ktorú uzavreli, mohla ďalej existovať. Iné súdy uložili povinnosť uplatniť po uplynutí obdobia, počas ktorého bola stanovená pevná úroková sadzba, úrokovú sadzbu zloženú z pevnej marže dohodnutej v zmluve o úvere od druhého roku úveru zvýšenej o objektívny, transparentný a overiteľný index, akým je Euribor. Existuje tiež línia judikatúry, podľa ktorej sa úroky od druhého roka skladajú výlučne z pevnej marže uvedenej v zmluve, ktorá je zachovaná. Napokon niektoré súdy sa domnievajú, že podmienka týkajúca sa spôsobu výpočtu úrokovej sadzby uplatniteľnej na prvý rok sa má naďalej uplatňovať.
- 22 Podľa vnútroštátneho súdu je určenie dôsledkov, ktoré treba vyvodiť z konštatovania nekalej povahy podmienky definujúcej mechanizmus určenia pohyblivej úrokovej sadzby, podstatné na účel rozhodnutia sporu, ktorý prejednáva. Na jednej strane je toto určenie potrebné na účely stanovenia úrokovej sadzby, ktorá sa do budúcnosti uplatní na právny vzťah zmluvných strán. Na druhej strane toto určenie je nevyhnutné na to, aby tento súd mohol rozhodnúť o návrhoch A.A.A. smerujúcich k tomu, aby bola bankovej inštitúcii Banca B. uložená povinnosť vrátiť preplatok na úrokoch. Konkrétnejšie treba určiť, či preplatok zodpovedá rozdielu medzi úrokmi, ktoré tento spotrebiteľ skutočne zaplatil, a úrokmi vypočítanými na základe marže stanovenej na 1,5 percentuálneho bodu zvýšeného o šesťmesačný index Euribor po prvom roku úveru, rozdielu medzi úrokmi, ktoré spotrebiteľ skutočne zaplatil, a úrokmi vypočítanými na základe pevnej percentuálnej sadzby stanovenej pre prvý rok úveru alebo rozdielu medzi skutočne zaplatenými úrokmi a úrokovou sadzbou stanovenou súdom s ohľadom na skutkové okolnosti úverovej zmluvy.
- 23 Za týchto podmienok Curtea de Apel Cluj (Odvolací súd Kluž) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru nasledujúce prejudiciálne otázky:

„1. Má sa článok 6 ods. 1 smernice [93/13] vykladať v tom zmysle, že po konštatovaní nekalého charakteru zmluvnej podmienky vymedzujúcej mechanizmus stanovenia variabilnej úrokovej sadzby prostredníctvom vzorca „fixná marža a referenčné úroky uplatňované bankou na základe

netransparentných kritérií“, a to v rámci zmluvy o úvere s fixnou úrokovou sadzbou obmedzenou na prvý rok, a variabilnou úrokovou sadzbou, určenou na základe uvedeného vzorca, pokiaľ ide o ďalšie roky, vnútroštátnemu súdu umožňuje, aby s cieľom zabezpečiť lepšiu ochranu spotrebiteľa zmluvu upravil tak, že stanoví spôsob výpočtu variabilného úroku na základe transparentných referenčných parametrov (LIBOR alebo Euribor) a fixnej marže banky, a to s ohľadom na skutkové okolnosti uvedené v úverovej zmluve?

2. V prípade zápornej odpovede na prvú otázku, má sa článok 6 ods. 1 smernice [93/13] vykladať v tom zmysle, že po konštatovaní nekalého charakteru takejto zmluvnej podmienky vnútroštátnemu súdu umožňuje, aby v rámci súdneho konania rozhodol o uplatnení fixnej úrokovej sadzby prostredníctvom odkazu na pevnú maržu stanovenú pre druhý rok plnenia zmluvy alebo na fixnú úrokovú sadzbu stanovenú pre prvý rok?
3. V prípade zápornej odpovede na druhú otázku, majú sa článok 6 ods. 1 smernice [93/13] a zásada efektivity vykladať v tom zmysle, že po konštatovaní nekalého charakteru takejto zmluvnej podmienky bránia tomu, aby vnútroštátny súd vyzval strany na jednania o novej úrokovej sadzbe, bez stanovenia referenčných parametrov?
4. V prípade zápornej odpovede na tretiu otázku, aké sú možné prostriedky nápravy na zabezpečenie ochrany spotrebiteľa v súlade s ustanoveniami článku 6 ods. 1 smernice [93/13]?

O prejudiciálnych otázkach

- 24 Na úvod je potrebné pripomenúť, že podľa ustálenej judikatúry v rámci konania na základe spolupráce medzi vnútroštátnymi súdmi a Súdnyim dvorom, zakotveného v článku 267 ZFEÚ, prislúcha Súdному dvoru poskytnúť vnútroštátnemu súdu odpoveď potrebnú na rozhodnutie vo veci, ktorú prejednáva. Vzhľadom na to Súdному dvoru prináleží v prípade potreby preformulovať otázky, ktoré sú mu položené (rozsudky zo 7. augusta 2018, Smith, C-122/17, EU:C:2018:631, bod 34, ako aj z 3. marca 2020, Gómez del Moral Guasch, C-125/18, EU:C:2020:138, bod 27).
- 25 V tejto súvislosti treba spresniť, že v prejednávanej veci Súdному dvoru nebola položená otázka týkajúca sa kritérií posúdenia nekalej povahy podmienok upravujúcich mechanizmus výpočtu variabilnej úrokovej sadzby predmetnej úverovej zmluvy. Otázky položené v prejednávanej veci sa naopak týkajú výlučne dôsledkov konštatovania nekalej povahy takýchto zmluvných podmienok.
- 26 Na účely poskytnutia užitočnej odpovede vnútroštátnemu súdu je vhodné usúdiť, že týmito otázkami, ktoré treba preskúmať spoločne, sa tento súd v podstate pýta, či sa má článok 6 ods. 1 smernice 93/13 vykladať v tom zmysle, že v nadväznosti na konštatovanie nekalej povahy podmienok stanovujúcich mechanizmus určenia variabilnej úrokovej sadzby v úverovej zmluve, ktorá je predmetom sporu vo veci samej, ak táto zmluva nemôže ďalej existovať po odstránení dotknutých nekalých podmienok, a neexistuje žiadne dispozitívne ustanovenie vnútroštátneho práva, ktoré by mohlo nahradiť uvedené podmienky, toto ustanovenie bráni tomu, aby vnútroštátny súd určil nový spôsob výpočtu úrokovej sadzby, alebo vyzval strany na jednania o určení novej metódy výpočtu tejto sadzby, bez stanovenia referenčných parametrov na účel týchto vyjednávání.
- 27 S cieľom odpovedať na túto otázku treba najprv pripomenúť základy ochrany spotrebiteľov v oblasti nekalých zmluvných podmienok vyplývajúcich zo smernice 93/13, ako ju vykladá Súdny dvor.
- 28 Systém ochrany zavedený smernicou 93/13 vychádza z myšlienky, že spotrebiteľ sa v porovnaní s predajcom alebo dodávateľom nachádza v znevýhodnenom postavení, pokiaľ ide o vyjednávaciu silu, ako aj o úroveň informovanosti, pričom táto situácia ho vedie k pristúpeniu na podmienky pripravené vopred predajcom alebo dodávateľom bez toho, aby mohol ovplyvniť ich obsah. Vzhľadom na takéto znevýhodnené postavenie táto smernica zaväzuje členské štáty stanoviť mechanizmus, ktorý zabezpečí,

aby sa všetky zmluvné podmienky, ktoré neboli individuálne dohodnuté, mohli preskúmať, aby sa posúdila ich prípadná nekalá povaha (rozsudok z 3. októbra 2019, Dziubak, C-260/18, EU:C:2019:819, bod 37 a citovaná judikatúra).

- 29 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že podľa článku 6 ods. 1 smernice 93/13 majú vnútroštátne súdy povinnosť neuplatniť nekalé podmienky, takže tieto ustanovenia nebudú mať záväzné účinky voči spotrebiteľom, s výnimkou prípadu, ak s tým spotrebiteľ nesúhlasí (pozri v tomto zmysle rozsudok z 3. marca 2020, Gómez del Moral Guasch, C-125/18, EU:C:2020:138, bod 58 a citovanú judikatúru). Táto zmluva totiž musí v zásade naďalej existovať bez akejkoľvek ďalšej zmeny okrem odstránenia nekalých podmienok, pokiaľ je v súlade s pravidlami vnútroštátneho práva jej ďalšia existencia z právneho hľadiska možná (pozri najmä rozsudok z 5. júna 2019, GT, C-38/17, EU:C:2019:461, bod 42 a citovanú judikatúru).
- 30 V dôsledku toho, ak vnútroštátny súd konštatuje neplatnosť nekalej podmienky v zmluve uzatvorenej medzi predajcom alebo dodávateľom a spotrebiteľom, tento súd nemôže doplniť zmluvu tým, že zmení obsah tejto podmienky (pozri v tomto zmysle rozsudok z 3. marca 2020, Gómez del Moral Guasch, C-125/18, EU:C:2020:138, bod 59 a citovanú judikatúru).
- 31 Súdny dvor totiž usúdil, že ak by vnútroštátny súd mohol meniť obsah nekalých podmienok, ktoré sú uvedené v takejto zmluve, mohlo by sa tým ohroziť splnenie dlhodobého cieľa uvedeného v článku 7 smernice 93/13. Táto možnosť by totiž prispela k odstráneniu odradzujúceho účinku voči predajcom alebo dodávateľom tým, že by sa také nekalé podmienky voči spotrebiteľovi jednoducho neuplatnili, čo by mohlo predajcov alebo dodávateľov zvädzať k používaniu uvedených podmienok, keďže by vedeli, že aj keby sa malo rozhodnúť o ich neplatnosti, vnútroštátny súd by mohol zmluvu v nevyhnutnom rozsahu doplniť, takže by ich záujmy boli týmto spôsobom napriek tomu zabezpečené (rozsudky zo 14. júna 2012, Banco Español de Crédito, C-618/10, EU:C:2012:349, bod 69; z 30. apríla 2014, Kásler a Káslerné Rábai, C-26/13, EU:C:2014:282, bod 79; z 26. marca 2019, Abanca Corporación Bancaria a Bankia, C-70/17 a C-179/17, EU:C:2019:250, bod 54, ako aj z 3. marca 2020, Gómez del Moral Guasch, C-125/18, EU:C:2020:138, bod 60).
- 32 Naopak v situácii, v ktorej zmluva uzatvorená medzi predajcom alebo dodávateľom a spotrebiteľom nemôže pretrvať po zrušení nekalej podmienky, Súdny dvor pripustil, že článok 6 ods. 1 smernice 93/13 nebráni tomu, aby vnútroštátny súd na základe zásad zmluvného práva zrušil nekalú podmienku a nahradil ju dispozitívnym ustanovením vnútroštátneho práva v situáciách, v ktorých by bol súd z dôvodu neplatnosti nekalej podmienky nútený vyhlásiť zmluvu ako celok za neplatnú, čím by spotrebiteľa vystavil obzvlášť nepriaznivým dôsledkom, ktoré by ho penalizovali (pozri najmä rozsudky z 30. apríla 2014, Kásler a Káslerné Rábai, C-26/13, EU:C:2014:282, body 80 a 83; z 26. marca 2019, Abanca Corporación Bancaria a Bankia, C-70/17 a C-179/17, EU:C:2019:250, bod 56; z 3. októbra 2019, Dziubak, C-260/18, EU:C:2019:819, bod 48, ako aj z 3. marca 2020, Gómez del Moral Guasch, C-125/18, EU:C:2020:138, bod 61).
- 33 Takéto nahradenie je v plnom rozsahu odôvodnené vzhľadom na účel smernice 93/13. Je totiž v súlade s cieľom článku 6 ods. 1 smernice 93/13, keďže toto ustanovenie sa snaží o nahradenie formálnej rovnováhy, ktorú zmluva nastoľuje medzi právami a povinnosťami zmluvných strán, rovnováhou skutočnou, ktorá môže nastoliť rovnosť medzi týmito zmluvnými stranami, a nie rušenie všetkých zmlúv obsahujúcich nekalé podmienky (pozri najmä rozsudky z 30. apríla 2014, Kásler a Káslerné Rábai, C-26/13, EU:C:2014:282, body 81 a 82, ako aj citovanú judikatúru; z 26. marca 2019, Abanca Corporación Bancaria a Bankia, C-70/17 a C-179/17, EU:C:2019:250, bod 57, ako aj z 3. marca 2020, Gómez del Moral Guasch, C-125/18, EU:C:2020:138, bod 62).
- 34 Keby v situácii opísanej v bode 32 tohto rozsudku vnútroštátny súd nemohol nahradiť nekalú podmienku dispozitívnym ustanovením vnútroštátneho práva, a bol by povinný vyhlásiť zmluvu ako celok za neplatnú, spotrebiteľ by mohol byť vystavený obzvlášť nepriaznivým dôsledkom, takže by mohol byť zmarený odstrašujúci účinok vyplývajúci z vyhlásenia zmluvy za neplatnú. Pokiaľ ide

o úverovú zmluvu, dôsledkom takéhoto vyhlásenia neplatnosti je v zásade okamžitá splatnosť nesplatenej časti úveru vo výške, ktorá by mohla prekročiť finančné možnosti spotrebiteľa, a z toho dôvodu by viedla skôr k potrestaniu spotrebiteľa než veriteľa, ktorý by v dôsledku tejto skutočnosti nebol odrádzaný od toho, aby do zmlúv, ktoré ponúka, vkladal takéto podmienky (pozri najmä rozsudky z 30. apríla 2014, Kásler a Káslerné Rábai, C-26/13, EU:C:2014:282, body 83 a 84; z 26. marca 2019, Abanca Corporación Bancaria a Bankia, C-70/17 a C-179/17, EU:C:2019:250, bod 58, ako aj z 3. marca 2020, Gómez del Moral Guasch, C-125/18, EU:C:2020:138, bod 63).

- 35 Okrem toho Súdny dvor tiež rozhodol, že článok 6 ods. 1 smernice 93/13 bráni tomu, aby boli medzery v zmluve, ktoré vyplynuli z vypustenia nekalých podmienok v nej uvedených, vyplnené len na základe vnútroštátnych ustanovení všeobecnej povahy, ktoré neboli predmetom osobitného posudzovania zo strany zákonodarcu s cieľom stanoviť rovnováhu medzi právami a povinnosťami zmluvných strán a na ktoré sa teda nevzťahuje domnienka neexistencie nekalej povahy a ktoré stanovujú, že účinky vyjadrené v právnom akte sa dopĺňajú najmä účinkami vyplývajúcimi zo zásady spravodlivosti alebo z ustálených zvyklostí, a ktoré nie sú ustanoveniami dispozitívnej povahy ani ustanoveniami uplatniteľnými so súhlasom zmluvných strán (rozsudok z 3. októbra 2019, Dziubak, C-260/18, EU:C:2019:819, body 61 a 62).
- 36 V prejednávanej veci sa vnútroštátny súd pýta Súdneho dvora na právomoci, ktoré článok 6 ods. 1 smernice 93/13 priznáva vnútroštátnemu súdu v prípade, že zmluva nemôže ďalej existovať bez nekalých podmienok, ale vnútroštátny súd ich nemôže nahradiť ustanovením vnútroštátneho práva dispozitívnej povahy.
- 37 Hoci znenie článku 6 ods. 1 smernice 93/13 neposkytuje v tejto súvislosti žiadne indície, treba zdôrazniť, že cieľom smernice 93/13 je poskytnúť spotrebiteľom vysokú úroveň ochrany. Normotvorca Únie v článku 7 smernice 93/13 vykladanom v spojení s dvadsiatym štvrtým odôvodnením tejto smernice predovšetkým výslovne uviedol, že orgány, najmä súdne, musia mať k dispozícii primerané a účinné prostriedky na zabránenie ďalšieho uplatňovania nekalých podmienok v spotrebiteľských zmluvách.
- 38 Z tohto hľadiska, ako vyplýva z judikatúry citovanej v bodoch 31 až 34 tohto rozsudku, dôsledky, ktoré treba vyvodiť z konštatovania nekalej povahy podmienky obsiahnutej v zmluve uzavretej medzi predajcom alebo dodávateľom a spotrebiteľom, musia umožniť dosiahnutie dvoch cieľov. Na jednej strane súd musí dbať na to, aby bolo možné znovu nastoliť rovnosť medzi zmluvnými stranami, ktorú by mohlo ohroziť uplatnenie nekalej podmienky voči spotrebiteľovi. Na druhej strane je potrebné zabezpečiť, aby bol predajca alebo dodávateľ odradený od zahrnutia takýchto podmienok do zmlúv, ktoré ponúka spotrebiteľom.
- 39 Cieľom smernice 93/13 však nie je presadzovať jednotné riešenia, pokiaľ ide o dôsledky, ktoré treba vyvodiť z konštatovania nekalej povahy zmluvnej podmienky. Keďže podľa článku 6 ods. 1 smernice 93/13 nekalé podmienky nie sú pre spotrebiteľa záväzné, tieto ciele mohli byť dosiahnuté v závislosti od konkrétneho prípadu a vnútroštátneho právneho rámca jednoduchým neuplatnením dotknutej nekalej podmienky na spotrebiteľa, alebo ak zmluva nemohla naďalej existovať bez tejto podmienky, nahradením tejto podmienky dispozitívnymi ustanoveniami vnútroštátneho práva.
- 40 Tieto dôsledky konštatovania nekalej povahy zmluvnej podmienky však nemajú vyčerpávajúcu povahu.
- 41 Ak sa teda vnútroštátny súd domnieva, že dotknutá úverová zmluva nemôže podľa zmluvného práva právne existovať aj po odstránení dotknutých nekalých podmienok, a pokiaľ neexistuje žiadne ustanovenie vnútroštátneho práva dispozitívnej povahy alebo ustanovenie uplatniteľné v prípade súhlasu zmluvných strán, ktoré by mohlo nahradiť uvedené podmienky, treba usúdiť, že v rozsahu, v akom spotrebiteľ neprejavil želanie zachovať nekalé podmienky a zrušenie zmluvy by mohlo vystaviť tohto spotrebiteľa obzvlášť nepriaznivým dôsledkom, vysoká úroveň ochrany zmluvných strán, ktorú treba v súlade so smernicou 93/13 zabezpečiť, vyžaduje, že na účely opätovného zavedenia skutočnej

rovnováhy medzi právami a povinnosťami zmluvných strán, vnútroštátny súd s ohľadom na vnútroštátne právo ako celok prijme všetky potrebné opatrenia na ochranu spotrebiteľa pred osobitne nepriaznivými dôsledkami, ktoré by mohlo spôsobiť vyhlásenie predmetnej úverovej zmluvy za neplatnú, najmä z dôvodu okamžitej splatnosti pohľadávky obchodníka alebo dodávateľa voči spotrebiteľovi.

- 42 V tejto súvislosti treba spresniť, že za okolností, o aké ide vo veci samej, nič nebráni najmä tomu, aby vnútroštátny súd vyzval strany, aby vyjednávali o spôsobe výpočtu úrokovej sadzby, pokiaľ určí rámec týchto vyjednávaní, a ich cieľom je stanoviť skutočnú rovnováhu medzi právami a povinnosťami zmluvných strán zohľadňujúcu najmä cieľ ochrany spotrebiteľa, ktorý je základom smernice 93/13.
- 43 Ako už totiž Súdny dvor pripomenul, tento súd je povinný v čo najväčšej možnej miere uplatniť svoje vnútroštátne právo tak, aby boli vyvedené všetky dôsledky, ktoré podľa vnútroštátneho práva vyplývajú z konštatovania nekalej povahy dotknutej podmienky, aby sa dosiahol výsledok stanovený v článku 6 ods. 1 tejto smernice, teda aby spotrebiteľ nebol viazaný nekalou podmienkou (pozri v tomto zmysle rozsudok z 30. mája 2013, Jörös, C-397/11, EU:C:2013:340, body 52 a 53). To isté platí, pokiaľ ide o určenie dôsledkov, ktoré treba po konštatovaní nekalej povahy podmienky vyvodiť z tohto konštatovania, aby sa v súlade s účelom tejto smernice zabezpečila vysoká úroveň ochrany spotrebiteľa.
- 44 Treba však spresniť, že právomoc súdu nemôže ísť nad rámec toho, čo je nevyhnutné na obnovenie zmluvnej rovnováhy medzi zmluvnými stranami, a tým chrániť spotrebiteľa pred osobitne nepriaznivými dôsledkami, ktoré by mohlo spôsobiť vyhlásenie neplatnosti predmetnej úverovej zmluvy. Ak by totiž súd mohol voľne meniť alebo zmierniť obsah nekalých podmienok, takáto právomoc by mohla ohroziť dosiahnutie všetkých cieľov uvedených v bode 38 tohto rozsudku.
- 45 Vzhľadom na predchádzajúce úvahy treba na položené otázky odpovedať tak, že článok 6 ods. 1 smernice 93/13 sa má vykladať v tom zmysle, že v nadväznosti na konštatovanie nekalej povahy podmienok stanovujúcich mechanizmus určenia variabilnej úrokovej sadzby v úverovej zmluve, o akú ide vo veci samej, ak táto zmluva nemôže ďalej pokračovať po odstránení dotknutých nekalých podmienok a neexistuje žiadne dispozitívne ustanovenie vnútroštátneho práva a vyhlásenie neplatnosti uvedenej zmluvy by mohlo vyvolať osobitne nepriaznivé dôsledky pre spotrebiteľa, vnútroštátny súd musí s ohľadom na vnútroštátne právo ako celok prijať všetky potrebné opatrenia na ochranu spotrebiteľa pred osobitne nepriaznivými dôsledkami, ktoré by mohlo spôsobiť vyhlásenie neplatnosti predmetnej zmluvy. Za takých okolností, o aké ide vo veci samej, nič nebráni najmä tomu, aby vnútroštátny súd vyzval strany, aby vyjednávali o spôsobe výpočtu úrokovej sadzby, pokiaľ určí rámec týchto vyjednávaní, a ich cieľom je stanoviť skutočnú rovnováhu medzi právami a povinnosťami zmluvných strán zohľadňujúcu najmä cieľ ochrany spotrebiteľa, ktorý je základom smernice 93/13.

O trovách

- 46 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (prvá komora) rozhodol takto:

Článok 6 ods. 1 smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách sa má vykladať v tom zmysle, že v nadväznosti na konštatovanie nekalej povahy podmienok stanovujúcich mechanizmus určenia variabilnej úrokovej sadzby v úverovej zmluve, o akú ide vo veci samej, ak táto zmluva nemôže ďalej pokračovať po

odstránení dotknutých nekalých podmienok a neexistuje žiadne dispozitívne ustanovenie vnútroštátneho práva a vyhlásenie neplatnosti uvedenej zmluvy by mohlo vyvolať osobitne nepriaznivé dôsledky pre spotrebiteľa, vnútroštátny súd musí s ohľadom na vnútroštátne právo ako celok prijať všetky potrebné opatrenia na ochranu spotrebiteľa pred osobitne nepriaznivými dôsledkami, ktoré by mohlo spôsobiť vyhlásenie neplatnosti uvedenej zmluvy. Za takých okolností, o aké ide vo veci samej, nič nebráni najmä tomu, aby vnútroštátny súd vyzval strany, aby vyjednávali o spôsobe výpočtu úrokovej sadzby, pokiaľ určí rámec týchto vyjednávaní, a ich cieľom je stanoviť skutočnú rovnováhu medzi právami a povinnosťami zmluvných strán zohľadňujúcu najmä cieľ ochrany spotrebiteľa, ktorý je základom smernice 93/13.

Podpisy